

Nyt om bøger

”Det hele er noget forbandet svineri...”

► AF JESPER JØRGENSEN

Som i de tidligere bøger tager forfatteren hårdt fat i historiens skyggesider, så hvis man ikke vil have ødelagt sit opbyggelige billede af den spanske borgerkrig som en krig mellem demokratiets selvopofrende støtter og fascismens bæreme, så skal man stoppe her.

For kort sagt, så var krigen ikke det, den senere blev gjort til. Af de ca. 500 danskere, der deltog på den republikanske side af krigen, er det Morten Møllers vurdering at omkring 125-150 (noget mindre end tidligere antaget) døde og op mod 100 deserterede (mange flere end tidligere antaget). Krigserfaringen levede mindst talt ikke op til de flestes krigsforventning. Mange af de danske soldater gik undervejs (nogle ganske hurtigt) fra at være frivillige til at blive uvillige.

Som én af dem, Torben Rune, erindrer fra Slaget ved Ebro: ”Og pludselig kommer det over mig, at nu vil jeg ikke længere. Det hele er noget forbandet svineri, et meningsløst myrderi. For hvad? For hvem? Jeg kan slet ingen idé se i det mere. Vi slagter de andre, de slagter os. Til hvilken nytte? Er det bare for at slagte, for at se blodet flyde? Jamen, så er vi jo ikke mennesker mere. Så er vi dyr.”

En anden spaniensfrivillig, Poul Erik Drejer, følges også tæt. Han er kommunist og

journalist på Arbejderbladet, men mister både konen og jobbet og begiver sig afsted mod Spanien i en blanding af politisk idealisme og personlig krise. Da han vender hjem efter 15 måneder, modtages han som en helt, men reelt var hans tid i kamp mod fascisterne kort. Fire måneder var han indlagt med tyfus, 14 dage var han på flugt fra De Internationale Brigader, fem måneder sad han indespærret i et nedrigt fangehul på en gamle middelalderborg, og endelig ventede han to måneder på at rejse ud af Spanien.

Kernen i Morten Møllers fortælling er disse gribende skæbner. Nogle personer er gennemgående, andre dukker kort op i den kronologiske behandling af forløbet fra rejsen derved fra efteråret 1936 over krigens mange (tilbage-)slag til hjemkomsten i 1938. Kilderne er i hovedsagen erindringer, breve og dagbøger fra Det Kongelige Biblioteks samling, indberetninger og personsager i Udenrigsministeriets arkiv samt interne papirer fra De Internationale Brigaders arkiv i Moskva, hvoraf knap 600 siders biografisk

materiale ligger i kopi på Arbejdersmuseet & ABA. Aldrig før er så mange samtidige kilder blev inddraget i en fortælling om de danske spaniensfrivillige.

Bogen er en milepæl i forståelsen af de frivillige danskeres deltagelse i borgerkrigen. Morten Møller kalder meget rammende bogen for De glemtes hær, fordi den heroiske fremstilling har skygget for et mere realistisk billede af soldaterne, som det de også kunne være midt i krigens gru, nemlig sultne, trætte, syge, rædselsslagne og opgivende.

Bogen kan på det varmeste anbefales.

**Morten Møller:
DE GLEMTE HÆR. DANSKE FRIVILLIGE I DEN SPANSKE
BORGERKRIG**

Gyldendal 2017.

*Vi giver bogen
seks ud af seks røde faner.*

